

Stjernekygger

Som spejdere er vi udenfor – også når solen er gået ned, og det bliver mørkt omkring os. Dette mærke handler om at blive fortrolig med mørket og opleve noget af nattens – og ideelt set stjernehimmeleens – magi.

På denne tur har vi en overnatning – helst udenfor fx i telt, bivuak eller shelter. Lejrpladsen skal gerne ligge et sted væk fra byens lys og gerne med adgang til en bakketop eller stor lysning med godt udsyn til himmelen. I løbet af aftenen/natten tager vi ud og oplever mørket og forhåbentlig også en flot stjernehimmele. Vi lærer også om dyrs natteadfærd og ser, om vi kan høre eller få øje på nogle.

For de spejdere (og ledere!), der har lyst, kan vi også stå tidligt op og opleve solopgangen.

Målgruppe:

Mikrospejdere

Spejderne skal:

- På tur med overnatning – ideelt set udendørs i fx telt, bivuak eller shelter.
- Blive fortrolige med pandelamper, lommelygter el.lign.
- På nattetur i mørket, hvor dele af turen foregår med slukkede lygter
- Få fortælling om nataktive dyr og se, om vi kan finde nogle
- Opleve stjernehimmele uden kunstige lyskilder fra en bakketop el.lign. (hvis vejret tillader det).

Varighed:

Fra 20 timer til et døgn

Feedback/videreudvikling af mærket:

Har du en velegnet aktivitet eller en idé til, hvordan mærket kunne tilpasses/videreudvikles? Så skriv til program@dds.dk

Idéer til aktiviteter:

- Stjernetur: <https://aktiviteter.dds.dk/aktivitet/193>
- Stjernetegn: <https://aktiviteter.dds.dk/aktivitet/560>
- Gemmeleg i mørke: <https://aktiviteter.dds.dk/aktivitet/398>

- Bliv fortrolig med mørket: <https://aktiviteter.dds.dk/aktivitet/210>
- Sporing af bytte: <https://aktiviteter.dds.dk/aktivitet/295>
- Find ting i mørke – UV-lys: <https://aktiviteter.dds.dk/aktivitet/848>
- Find vej i mørke UV-lys: <https://aktiviteter.dds.dk/aktivitet/847>

Juster efter spejdernes niveau:

For nogle børn kan det være grænseoverskridende blot at være i mørket indenfor – og altså endnu mere udenfor i en skov.

Målet med mærket er, at spejderne opnår større fortrolighed med mørket og har en god oplevelse – det gør de kun, hvis det foregår nogenlunde trygt. Tænk derfor over spejdernes niveau og justér derefter. Hvis I ikke er så fortrolige med spejdernes niveau, kan I overveje at lave nogle aktiviteter med fokus på mørke før turen.

Stjernehimlen:

Mærket hedder stjernekygger, og spejderne skal – hvis vejret tillader det – opleve stjernehimlen og månen. Hvilke stjernetegn kan I få øje på? Hvor er Nordstjernen? Hvad er Mælkevejen? Er der nogle astronomiske fænomener i gang, mens I er ude – fx en af de årlige meteorsværme, nymåne eller en passerende komet. Hvis I skal kigge på et stjernekort eller lignende, er det en god idé at bruge rødt lys for ikke at ødelægge nattesynet (mange pandelamper har en rød lygte, ellers kan baglygten fra en cykel også bruges).

Det er oplagt, hvis en leder kan fortælle lidt mere om stjernerne og vores univers. Fx at enkelte af de 'stjerner', vi kan se, faktisk er planeter – fx Venus. Og at lyset fra stjernerne er mange år om at nå Jorden. Der er mange spændende ting at se på – og høre historier om. Vidste du fx, at 11 af de 12 mennesker, der har gået på månen, har været spejdere?

I kan også overveje at invitere en lokal amatør-astronom forbi – måske han eller hun endda har en stjernekykkert. Google jer frem, eller kontakt fx Astronomisk Selskab (<https://astronomisk.dk/boern-og-unge/>) eller Amatør-Astronomisk Forening (aaf.dk).

Tiden brugt under stjernerne er også en mulighed for, at spejderne kan få en idé om, hvor ufatteligt storslået vores univers er. Det kan i sig selv være en stor oplevelse.

Nattens dyr:

Når mørket falder på, er det at nogle dyr bliver aktive. Herhjemme gælder det fx pindsvin, flagermus, ugle og grævling. De kan være svære at få øje på om natten, men fortælling om dem kombineret med spor efter dem som ses om dagen, giver forståelse.

Lejrplads:

For at spejderne bedst kan opleve mørket og få afprøvet deres nattesyn, skal lejrpladsen helst ligge et sted uden alt for meget lysforurening. Alternativt vil det være fint, at man fra lejrpladsen kan gå lidt for så at nå ud i mørket.

Ideelt set foregår overnatning også udendørs – gerne i shelter eller lignende, hvor der er lidt udsyn til nattehimlen. I kan også overveje, om troppen eller klanen kan stille an og hjælpe med at bygge nogle bivuakker. Alt dette skal selvfølgelig justeres efter spejdernes niveau, årstid osv.

Årstid:

Tiden på året og dages længde har en del at sige ift. turen. Tager I mærket i forbindelse med en sommertur, er det fx tvivlsomt, om spejderne får en god fornemmelse af mørket – eller at spejderne i hvert fald skal op midt om natten. Hvis I prioriterer nattemørket, kan det derfor være en idé at afholde turen i løbet af forår eller efterår.

I kan også overveje at lægge turen efter, om der sker noget interessant på stjernehimlen. Der findes årlige meteorsværme (fx Lyriderne i april, Perseiderne i august, Geminiderne i december og mange flere). Der kan være fuldmåne eller nymåne.

Oppakning:

Tag en snak med spejderne om oppakning og udstyr forud for turen, og inddrag spejderne i at udarbejde en pakkedisse. På dds.dk findes der flere pakkedisse at tage udgangspunkt i.

Brug gerne tid på at gå udstyrslisten igennem på et spejdermøde op til turen. Skal I sove ude tidligt eller sent på året, så hav gerne et par ekstra soveposer eller lignende med, hvis det viser sig, at en af spejderne ikke har en varm nok sovepose med.

Hjemve m.m.

For mange mikrospejdere vil det ikke være noget problem at være væk hjemmefra, men for andre vil det måske være en overvældende oplevelse. Har spejderne endnu ikke været meget på tur og overnatninger væk fra hjemmet, kan det være en idé at tage en overnatning fx i/ved hytten i tiden op mod turen.

Du kan også finde artikler om hjemve på dds.dk.

Sporløs færden:

Spejdere og ledere skal overholde princippet om sporløs færden. Det betyder i al enkelthed, at man så vidt muligt efterlader naturen og omverdenen, som da man kom. Sporløs færden dækker, at man:

- Tager hensyn til naturen og ikke forstyrrer dyr eller fugle
- Ikke kaster affald i naturen, brænder det, der kan brændes, graver det ned, som kan rådne og tager resten med jer hjem
- Laver et bål, som ikke skader naturen eller efterlader sig spor

- Leder efter allerede etablerede overnatningspladser eller laver en ny, hvor den ikke gør skade på naturen
- Overholder de aktuelt gældende regler for bål, uanset om det drejer sig om bålforbud eller indsamling af brænde.

Evaluering:

Det er en god idé at evaluere turen efterfølgende – både for at få et billede af, hvad spejderne fik ud af turen, og for at få inspiration til lignende ture i fremtiden.

- Evalueringen kan laves enten umiddelbart inden turens afslutning (hvis spejderne altså ikke er for trætte), eller på et efterfølgende møde.
- Snak med spejderne om, hvad de synes var fedt ved turen. Havde de en god oplevelse? Hvordan ville de beskrive turen for deres klassekammerater?

Links, inspiration og mere info:

- Planetarium.dk – *her kan du finde viden om solsystemet, stjernerne, hvad der sker på stjernehimlen netop nu osv.*
- Skoven-i-skolen.dk – *her kan du fx læse om nataktive dyr som grævling og flagermus*
- udinaturen.dk – *oversigt over lejrpladser, sheltere m.m.*
- dds.dk/mad – *forskellige opskrifter og inspiration til turmad*
- hyttefortegnelsen.dk – *oversigt over spejderhytter o. lign. i Danmark*